

Podmíněné propuštění z výkonu trestu odnětí svobody

Pokud obecné soudy řádně, přesvědčivě a logicky neodůvodní svá rozhodnutí o podmíněném propuštění odsouzeného na svobodu a jeho žádost zamítnou, porušují jeho právo na spravedlivý proces zaručené čl. 36 odst. 1 Listiny základních práv a svobod.

(Nález Ústavního soudu České republiky sp.zn. III.ÚS 2490/22 ze dne 10.1.2023)

Ústavní soud rozhodl ve věci ústavní stížnosti F. V., t. č. ve výkonu trestu odnětí svobody ve Věznici Plzeň, zastoupeného Mgr. V.N., advokátem, sídlem O., proti usnesení Městského soudu v Praze ze dne 21. července 2022 č. j. 67 To 206/2022-176, za účasti Městského soudu v Praze, jako účastníka řízení, a Obvodního státního zastupitelství pro Prahu 4, jako vedlejšího účastníka řízení, tak, že usnesením Městského soudu v Praze ze dne 21. července 2022 č. j. 67 To 206/2022-176 bylo porušeno ústavní právo stěžovatele na soudní ochranu podle čl. 36 odst. 1 Listiny základních práv a svobod. Usnesení Městského soudu v Praze ze dne 21. července 2022 č. j. 67 To 206/2022-176 se ruší.

Z odůvodnění

I. Skutkové okolnosti posuzované věci a obsah napadeného rozhodnutí

1. Ústavní stížností, která splňuje formální náležitosti dle § 34 zákona č. [182/1993](#) Sb., o Ústavním soudu, ve znění pozdějších předpisů (dále jen "zákon o Ústavním soudu"), se stěžovatel domáhá zrušení v záhlaví uvedeného soudního rozhodnutí, jímž mělo dojít zejména k porušení práva na spravedlivý proces dle čl. 36 odst. 1 Listiny základních práv a svobod (dále jen "Listina") a na zákonného soudce dle čl. 38 odst. 1 Listiny.
2. Stěžovatel k ústavní stížnosti připojil návrh ve smyslu § 39 zákona o Ústavním soudu o přednostní projednání, a to i s ohledem na to, že stěžovatel je stále ve výkonu trestu, a v tomto řízení o podmíněném propuštění vedeném u Krajského soudu v Plzni již došlo k porušení jeho Listinou garantovaných práv.
3. Obsah rozhodnutí napadeného ústavní stížností, jakož i průběh řízení, které jeho vydání předcházelo, netřeba podrobněji rekapitulovat, neboť jsou stěžovateli známy. Z napadených rozhodnutí Ústavní soud stručně uvádí, že usnesením Obvodního soudu pro Prahu 4 ze dne 2. 6. 2022 č. j. 46 PP 14/2022-144 bylo podle § 88 odst. 1 písm. b), odst. 3 zákona č. [40/2009](#) Sb., trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů (dále jen "trestní zákoník") za použití § 331 odst. 1 zákona č. [141/1961](#) Sb., o trestním řízení soudním, ve znění pozdějších předpisů, (dále jen "trestní řád"), rozhodnuto, že odsouzený stěžovatel byl podmíněně propuštěn z výkonu trestu odnětí svobody v trvání 7 roků uloženého rozsudkem Okresního soudu ve Zlíně ze dne 22. 10. 2019 sp. zn. 1 T 142/2018 ve spojení s rozsudkem Krajského soudu v Brně - pobočky ve Zlíně ze dne 14. 5. 2020 sp. zn. 6 To 396/2019 a z rozsudku Krajského soudu v Brně - pobočky ve Zlíně ze dne 15. 7. 2019 sp. zn. 68 T 6/2018. Podle § 89 odst. 1 trestního zákoníku byla stanovena zkušební doba v trvání 7 roků za současného dohledu. Podle § 89 odst. 2 trestního zákoníku byla uložena přiměřená povinnost ve zkušební době podle svých sil splácet způsobenou škodu. Proti usnesení obvodního soudu podal

státní zástupce stížnost Obvodního státního zastupitelství pro Prahu 4, kterou projednal Městský soud v Praze (dále jen "městský soud") a znovu rozhodl.

4. Městský soud usnesením napadeným ústavní stížností podle § 149 odst. 1 písm. a) trestního řádu zrušil v celém rozsahu usnesení Obvodního soudu pro Prahu 4 ze dne 2. 6. 2022 č. j. 46 PP 14/2022-144 a znovu rozhodl podle § 88 odst. 1 písm. b), odst. 3 trestního zákoníku a contrario za použití § 331 odst. 1 trestního řádu tak, že žádost odsouzeného stěžovatele o podmíněné propuštění z výkonu trestu odnětí svobody zamítl.

II. Argumentace stěžovatele

5. V ústavní stížnosti stěžovatel namítá, že městský soud, aniž by ho řádně vyslechl či se seznámil s protokolem o veřejném zasedání, změnil vyhovující rozhodnutí obvodního soudu. Městský soud pominul, že stěžovatel se trestné činnosti dopouštěl v letech 2012 až 2015 a po prvním nepodmíněném trestu a výchovně odstrašujícím pobytu ve věznici došlo k jeho zásadní sebereflexi, od té doby žil řádně, pracoval, staral se o rodinu a změnil náhled na rodinný i osobní život na svobodě. Následně mu byl uložen souhrnný trest 7 let a nový trest 7 let, stěžovatel nastoupil dobrovolně výkon těchto trestů a je ve výkonu do současné doby. Městskému soudu stěžovatel rovněž vytkl chybnost úvah týkajících se hrazení dluhů, maje za to, že k jejich hrazení vyvinul dostatečné úsilí s přihlédnutím k tomu, že dluhy umořuje, jak je v jeho moci, přičemž více peněz lze vydělat po propuštění z výkonu trestu nežli během něj. Tuto svoji argumentaci stěžovatel v ústavní stížnosti podrobněji rozvedl, dluhy již několik let řeší cestou oddlužení. Městský soud porušil právo stěžovatele na nezávislého a nestranného soudce tím, že do svého rozhodnutí přejal bez dalšího stěžejní argumentaci nepřislušného Krajského soudu v Plzni sp. zn. 67 To 206/2022 o výši jeho dluhů.

6. Dle názoru stěžovatele se městský soud zaměřil pouze na jeho trestní minulost a výši dluhů, ač měl k dispozici aktuální pozitivní informace o jeho osobě (a jeho vnitřní proměně). Ve výkonu trestu se stěžovatel choval vzorně. Zůstává tedy nejasné, jak by měl stěžovatel delším pobytem ve výkonu trestu prokázat splnění podmínek pro podmíněné propuštění, soud žádný jasný a srozumitelný návod nedává.

7. Stěžovatel poukázal na předcházející ústavní stížnost, kde Ústavní soud ve věci sp. zn. I. ÚS 232/22 ze dne 11. 5. 2022 konstatoval porušení práva stěžovatele na spravedlivý proces a nálezem zrušil usnesení Krajského soudu v Plzni ze dne 14. 12. 2021 č. j. 8 To 356/2021-133. Dále Ústavní soud vyhověl jeho ústavní stížnosti nálezem ze dne 20. 12. 2022 sp. zn. II. ÚS 2152/22, který podle tvrzení stěžovatele vnitřně souvisí s touto projednávanou ústavní stížností.

8. Stěžovatel s odkazem na nálezy Ústavního soudu (sp. zn. II. ÚS 162/22, II. ÚS 482/18, IV. ÚS 2393/21, IV. ÚS 575/21) navrhl, aby napadené usnesení bylo zrušeno.

III. Vyjádření účastníků řízení

9. Soudce zpravodaj postupem podle § 42 odst. 4 zákona č. [182/1993](#) Sb., o Ústavním soudu, ve znění pozdějších předpisů (dále jen "zákon o Ústavním soudu"), zaslal ústavní stížnost městskému soudu a Obvodnímu státnímu zastupitelství pro Prahu 4 s výzvou, aby se k ní vyjádřily.

10. Městský soud ve svém vyjádření plně odkázal na odůvodnění napadeného rozhodnutí a uvedl, že se stížnostní soud vypořádal mj. rovněž s tvrzeními stěžovatele, která jsou opakována i v rámci ústavní stížnosti, přičemž při svém rozhodnutí vycházel kromě příslušných zákonných ustanovení jak z konkrétních okolností případu a osoby stěžovatele tak i z platné judikatury. Závěrem uvedl, že nad rámec písemného vyhotovení usnesení nemá městský soud ve věci žádných dalších vyjádření, aniž by

vznesl návrh, jak by měl Ústavní soud ve věci rozhodnout.

11. Obvodní státní zastupitelství pro Prahu 4 sdělilo dne 9. 12. 2022 Ústavnímu soudu, že nevyužívá svého oprávnění se vyjádřit.

12. Vyjádření účastníků řízení Ústavní soud nezaslal stěžovateli na vědomí a k případné replice, neboť neobsahují žádné nové skutečnosti, které by mohly mít vliv na rozhodnutí ve věci samé.

IV. Procesní předpoklady řízení před Ústavním soudem

13. Ústavní soud posoudil splnění procesních předpokladů řízení a dospěl k závěru, že ústavní stížnost byla podána včas oprávněným stěžovatelem, který byl účastníkem řízení, v němž bylo vydáno rozhodnutí napadené ústavní stížností. Ústavní soud je k jejímu projednání příslušný. Stěžovatel je právně zastoupen v souladu s § 29 až 31 zákona o Ústavním soudu. Stěžovatel vyčerpал všechny zákonné procesní prostředky k ochraně svého práva; ústavní stížnost je přípustná (§ 75 odst. 1 téhož zákona a contrario).

14. Ve smyslu § 44 zákona o Ústavním soudu, rozhodl Ústavní soud ve věci bez konání ústního jednání, neboť od něj nebylo možno očekávat další objasnění věci.

V. Posouzení důvodnosti ústavní stížnosti

15. Po zvážení obsahu ústavní stížnosti a napadeného rozhodnutí Ústavní soud dospěl k závěru, že ústavní stížnost je důvodná.

16. Ústavní soud úvodem připomíná, že podle jeho ustálené judikatury neexistuje ústavně zaručené právo na podmíněné propuštění z výkonu trestu odnětí svobody. Posouzení splnění zákonných podmínek je věcí soudcovské úvahy. Je tedy na obecných soudech, aby zkoumaly a posoudily, zda podmínky pro aplikaci tohoto institutu jsou dány a aby své úvahy přiměřeným způsobem odůvodnily. Ústavní soud zásadně respektuje takové nezávislé rozhodnutí obecných soudů, nicméně je povolán zasáhnout, vybočuje-li výklad soudů ze zásad řádně vedeného trestního řízení [srov. náleze ze dne 5. 11. 2015 sp. zn. III. ÚS 599/14 (N 194/79 SbNU 207)]. Za takový exces lze považovat například rozhodování na základě nedostatečně zjištěného skutkového stavu věci a opření rozhodnutí toliko o informace z doby odsouzení stěžovatele [náleze ze dne 22. 3. 2001 sp. zn. III. ÚS 611/2000 (N 51/21 SbNU 439)], posouzení zákonné podmínky prognózy vedení řádného života na svobodě na základě minulého chování stěžovatele, respektive okolností vztahujících se k povaze a závažnosti spáchaného trestného činu, nikoli ve vztahu k době po eventuálním propuštění z výkonu trestu [náleze ze dne 12. 5. 2011 sp. zn. III. ÚS 1735/10 (N 90/61 SbNU 405)] či porušení principu kontradiktornosti řízení a rovnosti.

17. Při rozhodování o žádosti o podmíněném propuštění je nutné, aby obecné soudy vzaly v potaz také účel institutu podmíněného propuštění. Ústavní soud uvedl, že podle odborné literatury je smyslem podmíněného propuštění umožnit opustit brány věznice osobám, které během svého pobytu ve výkonu trestu odnětí svobody dokázaly analyzovat své protiprávní jednání, sebekriticky se k němu postavit, vyvodit z něj poučení, a svým aktivním a kladným přístupem ve výkonu trestu odnětí svobody prokázat své polepšení (např. uvedený náleze ze dne 13. 7. 2021 sp. zn. IV. ÚS 575/21). Podmíněné propuštění funguje jako motivační prvek u odsouzeného pachatele tak, aby se aktivně zapojil ve výkonu trestu do programů zacházení, které by měly mít nejen preventivní účinek z hlediska recidivy, ale též integrující a restorativní účinky. Bylo-li dosud odpykanou částí trestu již dosaženo účelu trestem sledovaného, je další výkon trestu nepotřebný a také neodůvodněný.

18. Co se týče hodnocení splnění podmínky prognózy vedení řádného života, Ústavní soud v nálezu ze dne 28. 11. 2018 sp. zn. II. ÚS 482/18 blíže rozvinul kritéria, která by soudy měly při posuzování

naplnění podmínek pro podmíněné propuštění z výkonu trestu odnětí svobody zkoumat. Podmínka prognózy řádného života je úzce svázána s podmínkou polepšení, neboť na ni navazuje. Očekávání vedení řádného života, respektive dovršení nápravy odsouzeného v budoucnu, je ze své podstaty předpokladem pravděpodobnostním.

19. Stěžovateli je zejména nutné přisvědčit, že městský soud se nedostatečně zabýval kritérii souvisejícími s naplněním podmínek pro podmíněné propuštění (viz např. nálezy sp. zn. IV. ÚS 575/21 a nálezy ze dne 31. 8. 2021 sp. zn. III. ÚS 1711/21), neboť zamítnutí stěžovatelovy žádosti opřel výhradně o obecný závěr o jeho trestní minulosti a výši jeho dluhů. Městský soud sice správně uvádí, že ústavní pořádek nezaručuje právo na podmíněné propuštění, nicméně Listina jako jeho součást podle čl. 112 odst. 1 Ústavy v čl. 36 odst. 1 garantuje právo na soudní ochranu, které se uplatní rovněž v řízení o žádosti odsouzeného o podmíněné propuštění z výkonu trestu. Ústavní soud tedy ve své judikatuře opakovaně přezkoumává, zda soudy svá zamítavá rozhodnutí náležitě odůvodnily [viz např. nálezy ze dne 3. 1. 2017 sp. zn. I. ÚS 2201/16 (N 4/84 SbNU 69) nebo ze dne 15. 2. 2022 sp. zn. IV. ÚS 2393/21], neboť trestní minulost odsouzeného sice je důležitým hlediskem při posuzování splnění podmínek podmíněného propuštění, nicméně prognóza vedení řádného života v budoucnu nesmí být založena především, nebo dokonce jen na jejím formalistickém ("matematickém") posouzení. Naopak, jak již bylo uvedeno výše, je nutné zohlednit i další, zejména aktuální poznatky k osobnosti odsouzeného, stavu jeho nápravy i prostředí, v němž by se ocitl po případném podmíněném propuštění na svobodu, a zabývat se též okolnostmi spáchané trestné činnosti při zaměření na míru překonání subjektivních příčin této trestné činnosti na straně odsouzeného. Nelze tak připouštět situaci, v níž soudy odůvodní takové rozhodnutí toliko obecně, přehnaně stručně nebo v rozporu se smyslem hodnocených kritérií [viz např. nálezy ze dne 28. 11. 2018 sp. zn. II. ÚS 482/18 (N 195/91 SbNU 411)].

20. Městský soud v odůvodnění usnesení uvedl, že stěžovatel splnil podmínku stanovenou § 88 odst. 3 trestního zákoníku a vykonal potřebnou dobu uloženého trestu. Dále pro podmíněné propuštění musí být kumulativně splněny zákonné podmínky, tedy odsouzený musí prokazovat polepšení a může se od něho očekávat, že v budoucnu povede řádný život. Pro hodnotící úvahy ve vztahu k prognóze vedení řádného způsobu života a jejich důvodnost je nezbytné posoudit i sklony odsouzeného k páčání trestné činnosti a to též z hlediska celkové trestněprávní narušenosti osobnosti odsouzeného. K naplnění třetí podmínky polepšení, prognózy vedení řádného života po podmíněném propuštění na svobodu, je třeba se zabývat i otázkou náhrady trestnou činností způsobené škody, v jaké míře odsouzený škodu nahradil a jaké si vytvořil podmínky, aby mohl trestnou činností způsobenou škodu po svém propuštění nahradit. Městský soud dospěl k závěru, že stěžovatel dosud nesplňuje zákonný předpoklad pro podmíněné propuštění z výkonu trestu odnětí svobody v tom, že by bylo možno od něj bez důvodných pochybností v budoucnu očekávat, že povede řádný způsob života. Poukázal na jeho předchozí způsob života a závažnost trestných činů, kterých se opakovaně dopouštěl a za situace, kdy je zatížen povinností hradit své závazky v řádech milionů, výrazně hrozí nebezpečí páčání trestných činů. Na tomto závěru nemůže nic změnit ani skutečnost, že stěžovatel bude bydlet u rodiny, která mu pomůže a má zajištěn příslib budoucího zaměstnání; podotkl, že od roku 2007 v tomto směru rodina neměla žádný vliv a neodradila stěžovatele od opakovaného páčání závažné trestné činnosti. Městský soud ale nevzal v úvahu, že ke spáčení trestných činů došlo před prvním nástupem do výkonu trestu odnětí svobody. Dle názoru městského soudu nebylo zatím dosaženo předpokládaného cíle, aby se odsouzený stěžovatel zbavil všech škodlivých návyků a v budoucnu neopakoval trestnou činnost, proto je třeba na stěžovatele působit výkonem nepodmíněného trestu odnětí svobody.

21. Ústavní soud ve své judikatuře opakovaně uvedl, že zohlednění trestní minulosti odsouzeného nejen není porušením jeho ústavních práv, nýbrž je naopak nezbytnou podmínkou řádného rozhodnutí o jeho žádosti o podmíněné propuštění. Je třeba vzít v potaz, před jak dlouhou dobou a z

jakých důvodů došlo ke spáchání předchozích trestných činů a zda lze z chování odsouzeného dovodit, že subjektivní příčiny páchaní trestné činnosti překonal (svým náhledem na trestnou činnost, náhradou škody, schopností se bez trestné činnosti ekonomicky obejít atd.). Důkladný popis těchto skutečností a jejich řádné zvážení tvoří součást práva na soudní ochranu podle čl. 36 odst. 1 Listiny, neboť jen řádně a neformalisticky odůvodněné rozhodnutí o žádosti odsouzeného odpovídá ústavním požadavkům.

22. Jak vyplývá z výše uvedeného popisu, právě takové odůvodnění v napadeném rozhodnutí městského soudu chybí. Z jeho odůvodnění je podle Ústavního soudu zřejmé, že městský soud přistupoval k okolnosti stěžovatelovy trestní minulosti z hlediska právního názoru Ústavního soudu formalisticky a nevzal v úvahu dobu, kdy došlo ke spáchání trestných činů (před prvním nástupem do výkonu trestu odnětí svobody), kladné hodnocení chování stěžovatele ve výkonu trestu odnětí svobody i skutečnost, že insolvenčním řízením se snaží o postupné splácení závazků. Takové odůvodnění napadeného usnesení městského soudu nepostačuje k ústavně konformnímu posouzení očekávání vedení řádného života. Nebyly zohledněny nejen konkrétní okolnosti stěžovatelovy trestné činnosti, nýbrž ani ostatní okolnosti, které by mohly mít vliv na jeho případnou recidivu (např. že má partnerku a je otec dvou nezletilých dětí, dále možnost bydlení s rodinou, příslib zajištění práce). Také obvodním soudem původně stanovená zkušební doba v trvání 7 roků za současného dohledu by pro odsouzeného stěžovatele byla dostatečnou hrozbou, že v případě jejího porušení vykoná zbytek trestu odnětí svobody (výstup z výkonu trestu odnětí svobody je stanovený až do 20. 1. 2031). Ústavní soud připomíná, že bez řádného odůvodnění (opřeneho o konkrétní skutečnosti) se tak závěr o příliš vysokém riziku recidivy jako nedostatečně podložený rovná soudní libovůli.

23. Námitku stěžovatele, že bylo porušeno jeho právo na zákonného soudce, neshledal Ústavní soud důvodnou. Pro určení příslušnosti jsou rozhodující skutečnosti, které jsou dány při zahájení řízení. Není významné, že stěžovatel byl v mezidobí přemístěn k výkonu trestu do jiné věznice (z Věznice Plzeň do Praha Pankrác). Takový názor opakovaně vyjádřil i Nejvyšší soud (srov. usnesení ze dne 13. 10. 2021 sp. zn. 7 Td 63/2021, usnesení ze dne 11. 10. 2017 sp. zn. 7 Td 43/2017).

24. Z výše uvedených důvodů Ústavní soud podle § 82 odst. 2 písm. a) zákona o Ústavním soudu ústavní stížnosti vyhověl a podle § 82 odst. 3 písm. a) téhož zákona napadené rozhodnutí městského soudu zrušil.

25. O žádosti o přednostní projednání ústavní stížnosti § 39 zákona o Ústavním soudu Ústavní soud pak již výslovně nerozhodoval, jelikož jí vyhověl fakticky

© EPRAVO.CZ - Sbírnka zákonů, judikatura, právo | www.epravo.cz

Další články:

- [Obět trestného činu](#)
- [Dohoda o vině a trestu](#)
- [Zajištění nároku poškozeného](#)
- [Práva obviněného \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Vydání příkazu k dodání do výkonu trestu](#)
- [Neoprávněná činnost pro cizí moc](#)
- [Kvalifikace skutku](#)
- [Odnětí věci rozhodujícímu soudci \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Náhradní trest](#)

- [Výkon trestu](#)
- [Účinné vyšetřování \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)